[34] شهادت را در جامعه اسلامي زنده كرد، جامعه أي كه بيست سال را به سكوت وتسليم گذرانده بود، وبا آنكه در اين مدت نسبتا طولاني موجبات انقلاب فراوان بود، كوچكترين انقلابی رخ نداده بود، فاجعه كربلا وجدان دينی جامعه را بيدار كرد وتحول تازه أي بوجود آورد كه تحت تأثير شديد خود جامعه اسلامي را به كلی دگرگون ساخت. وهمين كافی بود كه مردم را به دفاع از حريم شخصيت وشرافت و دين خود وادارد، روح مبارزه را كه در جامعه به خاموشی گرائيده بود، شعله أي تازه بخشد، وبه دلهای مردم وپيكرهای افسرده حياتي تازه دميده آنها را به جنبش درآورد. 3 - انقلاب وشورش مردم بر ضد حكومت انقلاب امام سرچشمه نهضتها وانقلابهای متعددی در جامعه اسلامي گرديد، شيعياني كه خود امام را دعوت نموده وسپس دست از ياری أو برتافتند، كم كم به اشتباه خود پی برده ومتوجه می شدند كه چه عمل ننگينی را به انجام رسانده اند، آنان احساس می كردند كه ننگ اين گناه از دامنشان شسته نخواهد شد، مگر آنكه انتقام خون أو را از قاتلانش بگيرند ويا در اين راه كشته شوند. از طرف ديگر گروه ديگری نيز به آنان پيوستند، كسانی كه می خواستند از يوغ ظلم دستگاه حكومت اموی بوسيله انقلاب رهائی يابند. اولين جنبشی كه پس از قيام كربلا پديد آمد، قيام توابين به رهبری سليمان بن صرد خزاعي ومسيب بن نجيه وعبد ا بن سعد وعبد ا بن وال تميمي ورفاعة بن شداد بود، اين جنبش از سال شصت ويك هجري

_____